

10.5 Arheobotanična preiskava vzorca žganine iz srednjeveškega gradu na Kašči

Tjaša Tolar

Povzetek

V dveh sedimentnih vzorcih srednjeveške žganinske plasti z gradu na hribu Kašča pri Žlebah smo po mokrem sejanju med arheobotaničnimi ostanki odkrili posamezna zrna ovsu in pšenice ter oglje, predvsem bukve in javorja. Zanimivi so tudi ostanki neznane zoglenele porozne snovi, ki spominja na ostanke pripravljene hrane. O ostankih hrane pričajo tudi kostni ostanki, npr. ribje vretence, ki se je ujelo na situ.

Report on the investigation of charred material from the castle on Kašča Summary

Archaeobotanical remains were extracted from the two sedimentary samples of the medieval charred layer from the castle on Kašča pri Žlebah hill using wet-sieving method. These remains included charcoal (mainly of beech and maple) and individual grains of oats and wheat. An unknown charred porous organic substance that resembles the remains of prepared food is noteworthy. Food remains are also evidenced by bone remains, e.g. fish vertebrae, caught on the sieves.

1 Uvod

V obdelavo in analizo smo prejeli en liter sedimenta žganine z gradu na hribu Kašča pri Žlebah nad Medvodami iz okvirno 12.–13. stol. Šlo naj bi za premeščeno deponijo odpada (ogrevalna peč, delavnica?; Gaspari, poglavje 3.1; Prijatelj, Gruškovnjak, poglavje 10.4) z gradu rodbine Jeterbenških, in sicer v dveh vzorcih (6 in 7) s točke 6, SE0008.

2 Metode dela in rezultati

Na sitih dveh velikosti (2 mm in 0,355 mm) smo nežno s polflotacijo mokro presejali oba pollitrska vzorca ožganega sedimenta. Rastlinske makroostanke, ki so se ujeli na večjem situ, smo v celoti pregledali in presortirali, medtem ko smo malo frakcijo podvzorčili (glej [tab. 10.5.1](#)).

Da gre za sediment iz kulturne plasti, nedvomno kažejo številni odlomki oglja, tako v veliki kot tudi v mali frakciji. Vrstno smo identificirali po 4–5 odlomkov iz obeh velikih frakcij vzorcev 6 in 7. Identifikacija oglja kaže na uporabo listavcev, v glavnem bukve in javorja. Ker ni zaznati večje vrstne pestrosti, značilne za kurišča/ognjišča (npr. Tolar 2013; Motella de

Carlo 2018; Tolar 2019; Tolar neobjavljeno³), bi lahko domnevali tudi, da gre za ostanke požara notranje opreme ali stavbnega lesa gradu, toda mikromorfološka in arheološka dognanja niso zasledila znakov požara. Plast SE0008 naj bi predstavljala odpad različnih kurilnih inštalacij gradu, torej gre za deponijo kuriščnega odpada (Prijatelj, Gruškovnjak, poglavje 10.4). V mikromorfoloških zbruskah iz več točk žganinske plasti SE0008 so zelo dobro ohranjene in lepo prepoznavne sledi oglja vsaj petih lesnih vrst (poleg bukve in javorja, tudi jesena, bresta in leske; Prijatelj, Gruškovnjak, poglavje 10.4).

Kljub majhnosti vzorcev smo poleg oglja odkrili tudi šest zoglenelih ostankov kulturnih rastlin (žit). Gre za vsaj dve vrsti: oves in pšenica ([sl. 10.5.1](#)).

V sedimentu poleg oglja prevladujejo majhni in drobni kamni, pesek ter ostanki opeke. Odkrili smo tudi ostanke železove rude, bobovca in nekaj malega zelo drobnih kostnih fragmentov, ki so bili ohranjeni v zoglenelem, polzoglenelem in nezoglenelem stanju, med drugim tudi eno ribje vretence v vzorcu 6.

V vzorcu 7 smo naleteli na več ostankov zoglenele porozne organske snovi ([sl. 10.5.2](#)), ki bi lahko bila ostanek hrane, vendar bi morali to podrobneje raziskati.

³ Neobjavljeni rezultati analiz oglja z avtocestnih izkopavanj (ZVKDS CPA, npr. z najdišč: Sušec 2002; Velike njive 2003; Bodešče 2015).

Tab. 10.5.1: Kašča (JTR18). Rezultati arheobotanične analize. Legenda: C – zogleleno; HC – polzogleleno; NC – nezogleleno; X – prisotno.

KAŠČA (Stari Jeterbenk) 2018	VZ0007 (točka 6; SE0008)		VZ0006 (točka 6; SE0008)		
Volumen sedimenta	0,5 litra		0,5 litra		
Velika frakcija	125 ml		200 ml		
Mala frakcija	70 ml (20 ml pregledano)		70 ml (20 ml pregledano)		
Najdbe	opombe		opombe		
cf. <i>Avena</i> (oves)	1 C		1 C		
<i>Triticum</i> cf. <i>aestivum</i> (nav. pšenica)			1 C		
Cerealia (žito), fragment			3 C		
Oglje	X	<i>Fagus sylvatica</i>	X		<i>Acer sp.</i> <i>Fagus sylvatica</i>
Drobni fragmenti kosti	2 NC	3 HC	3 NC	3 HC	1 C
Ribje vretence			1 NC		
Neznana organska snov (cf. hrana)	X C	kosti, oglje			
Kamenje	X		X		
Opeka	X		X		
Bobovec?	X		X		

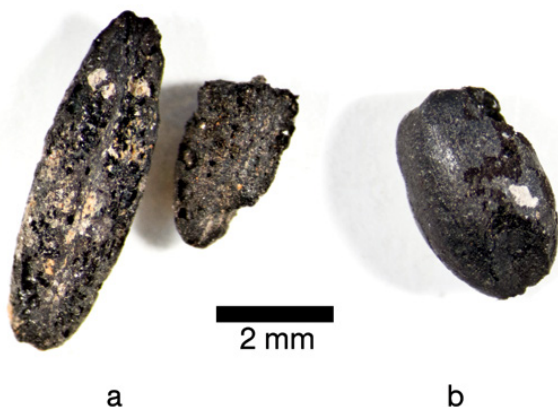
Pod 50-kratno povečavo je v njih mogoče prepoznati drobce oglja, kosti in večjih por (morebiten ujet zrak med vrenjem).

3 Literatura

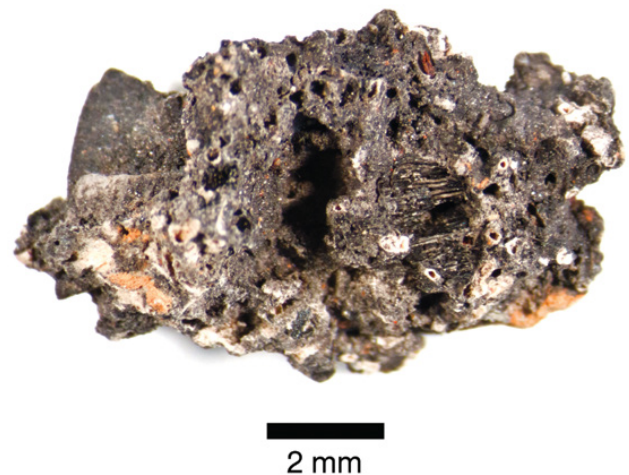
MOTELLA DE CARLO 2018 = Sila Motella de Carlo, Arheobotanične raziskave z najdišča Most na Soči: uporaba lesa, pokrajina in gospodarstvo med 6. in 1. stoletjem pr. Kr. – V: Janez Dular in Sneža Tecco Hvala (ur.), *Most na Soči. Razprave*, Opera Instituti Archaeologici Sloveniae 34, str. 361–443. Ljubljana: ZRC SAZU, 2018.

TOLAR 2013 = Tjaša Tolar, Analiza oglja. – V: Benjamin Štular (ur.) *Grad Smlednik, raziskave 2011–2012*, Monografije CPA 2, str. 91–95. Ljubljana: Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije, 2013.

TOLAR 2019 = Tjaša Tolar, Analize lesnega oglja. – V: Milena Horvat (ur.), *Podrečje pri Viru*, Arheologija na avtocestah Slovenije 79, str. 71. Ljubljana: Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije, 2019.

Sl. 10.5.1: Kašča. Zrni ovs (a) in pšenice (b) (foto: D. Valoh)

Sl. 10.5.2: Kašča. Zogleneli ostanki neznane porozne organske snovi (foto: D. Valoh)